משנה · אחרונים · רש״ש · סדר נשים

רש״ש על משנה יבמות

רבי שמואל שטראשון [הרש"ש]

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

רש״ש על משנה יבמות

רבי שמואל שטראשון [הרש"ש]

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/רשש-על-משנה-יבמות/
הקובץ נוצר ב־17 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611162349 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 5
משנה א 5
משנה ג 5
פרק ב 5
משנה ב 5
משנה ג 5
משנה ד 6
משנה ה 7
משנה י 7
פרק ג 8
משנה א 8
משנה ד 8
משנה ו 9
משנה ז 9
משנה י 9
פרק ד 10
משנה ב 10
משנה ט 10
משנה י 11
משנה יג 11
פרק ה 11
משנה ה 11
פרק ו 11
משנה א 11
משנה ב 12
פרק ז 13
משנה ג 13
משנה ד 13
פרק ח 14
משנה א 14
משנה ג 14
משנה ד 15
משנה ה 15
פרק ט 15
משנה ב 15
משנה ג 16
משנה ה 16
פרק י 16
משנה א 16
משנה ג 17
משנה ד 17
משנה ה 18
משנה ט 18
פרק יא 18
משנה ב 18
משנה ה 18
פרק יב 19
משנה ב 19
משנה ד 19
משנה ה 20
פרק יג 20
משנה ב 20
משנה ז 20
פרק יד 21
משנה א 21
משנה ד 21
פרק טו 21
משנה ד 21
משנה ה 22
משנה ז 22
משנה ח 22
פרק טז 22

משנה א 22
משנה ב 23
משנה ג 23
משנה ד 23
משנה ה 24
משנה ו 24
משנה ז 24

פרק א

משנה א

בתוי"ט ד"ה ובת בתו ובת בנו כו' ונראה לי טעמא כו'. ולפמש"כ הש"א בתשובה כ"ט בישוב הסוגיא דר"פ ד' מיתות לדעת הראב"ד דליכא דלא אקדים קרא משום קפידא לא חש התנא למינקט סדרא דקרא (ע"ש א"ש גם כאן) ולתירוצו יקשה למה אקדים קרא בת בנה לבת בתה (וכן התנא) דהא בתה כתיבא התם וי"ל משום דכבר הפסיק אחר בתה בתיבות לא תגלה. וגי' הרי"ף והרא"ש בת בתה ג"כ קודם לבת בנה ואכמ"ל:

משנה ג

ברע"ב ד"ה שש עריות כו' ורמב"ם פי' אם נשאו בעבירה לאחיו כו'. ותמוה דהא אמו דהיינו אנוסת אביו כדאיתא לעיל (י) אפי' לר' יהודה קדושין תופסין בה לאחיו וא"כ תפטור צרתה וכדא"ל רבינא לר"א שם לר"י נמי מ"ל דאי עבר ונסיב ובתוס' שם ד"ה לר"י הוכיחו שפיר דע"כ מתניתין סברה דלא כר"ע דאמר א"ק תופסין בח"ל והיה אפשר לומר דהרמב"ם ס"ל כמ"ש הרשב"א דלוי דאקשי לרבי ליתני אמו אנוסת אביו ס"ל דאמו דקתני בשש עריות היינו נשואת אביו וכן ס"ל להנהו דלעיל דתירצו לדרבי מלבד רב אשי והרמב"ם מפרש ג"כ דלא כר"א אבל במשנה דלעיל כתב בעצמו דמתניתין סברה כר"י וסיים שם שהיא לסברתו במדרגת אשת אב וצע"ג:

פרק ב

משנה ב

בתוי"ט ד"ה עשה בה מאמר. דסיפא לא איצטריך דמרישא שמעינן לה. מבבא דרישא לחוד לא שמעינן לה דהא ר"ש ברישא מודה והכא פליג וס"ל דשניה מתייבמת ממ"נ כמבואר לקמן (יט ב) אלא כוונתם מבבא דרישא ומרישא דבבא דסיפא:

משנה ג

כל שאיסורה איסור ערוה כו' כצ"ל וכ"נ להדיא מתד"ה לאתויי וכ"מ בגמרא שם וכן העתיק רש"י לעיל (ט) ד"ה והרי:

שם איסור מצוה כו' חולצת ול"מ. בס' חוסן ישועות בר"מ האריך להוכיח דצרת א"מ ג"כ ל"מ והוא נגד גדולי הפוסקים עמודי הוראה וגם נגד מס' ד"א ומה שדחה ראיית הישׁ"ש ממתניתין דלפנינו מדלא תני גבי א"מ שאיסורה כמו גבי ערוה שפי' התוס' דהיינו הצרה משמע דאיירי דוקא בא"מ עצמה אבל צרתה מתייבמת ג"כ והרב הנזכר כ' דתיבת שאיסורה מושך עצמו ואחר עמו ע"ש ותמוה דלפ"ז גם איסור קדושה דהיינו

ח"ל אסורה הצרה להתייבם וזה ודאי אינו דלכ"ע ח"ל צרתן מתייבמת כמש"כ המחבר בעצמו ומה שהביא המחבר ראיה לשיטתו מהתוספתא דאיתא שם דבאשה שיש בה קדושין צרותיהן חול"מ ופי' הוא דהכוונה על שניות דח"ל הצרות מתייבמות ג"כ פירושו דוחק גדול אבל נראה יותר גי' הגר"א ז"ל בא"ע סי' קע"ד סק"ב צרותיהן חולצות או מתייבמות וגירסתו זאת נעלמה ג"כ מהמחבר פי' החדש על התוספתא ומה שהביא עוד מהתוספתא גבי מתניתין דשש עריות חמורות דקתני נשאו לאחיו שלא בעבירה צרותיהן פטורות ופי' דהכוונה הוא על שניות דקדושין תופסין בהן ופטורות מן היבום דא ודאי טעותא היא. חדא היאך קרי להו שלא בעבירה וזאת שנית דלשון פטורות משמע אף מן החליצה ובירושלמי הלכה א' וה' מייתי לה להדיא פטורות מן החליצה ומן היבום אבל נעלם ממנו שבירושלמי שם הלכה א' מסיים אחריה ומכולן אין לך אלא אמו אנוסת אביו כו' ע"ש. ומה שהקשה מ"ש מהא דאסור בצרת קרובת חלוצתו (ה"ל להקשות ג"כ מצרת אחות זקוקתו דפשיטא ליה להש"ס לקמן (כז) דאסורה ואפי' לתירוצא דר"ח שם מדמקשה שם אדר"א בר ממל א"ה יבומי נמי כו' משמע דלר"א ניחא וכ"נ מפרש"י שם ברה"ע וכן מתד"ה אחריו ודלא כדמשמע קצת מפרש"י שם דלר"א מותרת אפי' להתייבם וכמו שהעירותי שם בדבריו ע"ש. ומצאתי להרשב"א שהעיר עליו בזה) לק"מ דאנן דוקא בשניות אמרינן דצרותיהן מותרות ואחות חלוצה (וזקוקה) אינן בכללן דהרי לא חשבן בהדי שניות לקמן וכי פריך שם (כא ב) מאי שייר כו' לא משני דשייר אותן וכן מר בריה דרבינא דעמד למנין שם לא הכניסן במנין. ואין דנין דברי סופרים מד"ס (ידים פ"ג משנה ב) וראיה דקרובת חלוצתו חמירא משניה דהא מבואר בר"פ ד' אחין דקרובת חלוצתו אי חלץ לה מיקריא חליצה פסולה ואינה פוטרת צרתה ובשניה תניא לקמן (בע"ב) דבחליצתה נפטרה צרתה ועי' לקמן (כו ב) תד"ה חליצה ונ"ל ראיה דצרת שניה מתייבמת מהא דלקמן (צו ב) במשנה וכפי פי' התוס' (בדף לב) בד"ה מדרבנן ע"ש. וענ"ל ראיה מהא דפריך לקמן (ר"ד כט) אחותה מא"ל ע"ש וא"ת דגזרו בצרת שניה אטו צרת ערוה נימא נמי דגזרינן אחות שניה אטו אחות ערוה אלא ודאי דל"ג אלא על השניה עצמה משום ערוה אבל לא על צרתה וה"נ על אחותה לא ה"ל למיגזר ולכן פריך שפיר:

משנה ד

בתוי"ט ד"ה איסור קדושה כו' וקרי להו איסור קדושה דכתיב קדושים יהיו לאלהיהם. ק"ל הא לפי המסקנא לקמן לא קאי קדושים יהיו על איסור אלמנה לכ"ג וכמש"כ התוס' בב"מ (ל) ד"ה הא דלא קאי רק אמאי דכתוב באותה פרשה ולדעת רש"י לקמן (פד) ד"ה והא כוליה לא קאי נמי על גרושה לכהן הדיוט והתוס' שם חלקו עליו וכשיטתם בב"מ

דקאי על כל הכתוב באותה פרשה. ונ"ל ראיה לשיטת התוס' מלקמן (בע"ב) אלא א"ר גזירה אלמנה מהא"ר כו' ממזרת כו' מא"ל ולא פריך מגרושה כו' לכ"ה דאף מן הנשואין דנעשה חללה ג"כ וחלה על איסור גרושה כדאיתא קדושין (עז ב) מ"מ עשה דיבום דחי להו כדמשמע בתוס' פסחים (מז ב) ד"ה כתישה וכמו שהערותי שם. אולם יש לחלק דשם א"ע על הב' לאוין בב"א אבל הכא כשיבא עליה יהיה עובר על הב' לאוין דגרושה וחללה בב"א. ונ"ל דע"כ לא כתבו התוס' שם אלא לרבה (דאזלא הסוגיא שם אליבי') דס"ל אין חילוק מלאכות ליו"ט ולכן לא נחשבו אלא ללאו אחד ועמש"כ בזה בנזיר (מא ב) בתד"ה ואי כתב בס"ד ועי' בתוי"ט. ואנכי תמה על הפוסקים שלא הביאו מחלוקת רש"י והתוס' בהא דגרושה כו' לכ"ה אי קאי עלייהו הא דקדושים יהיו (בא"ע סי' קע"ד) דנ"מ לענין אם בעלו קנו או לא:

משנה ה

בתוי"ט ד"ה ומן הנכרית כו' וכתב עליו המגיד ויש מפרש בדרך אחרת כו' ואומר אני כו'. נראה שהבין כוונתו על הלמוד האחר שבגמרא שם ובמחכ"ת שגה בזה דפשוט דכוונתו על הפירושים האחרים שנאמרו בלמוד הזה דכי יסיר שהרמב"ם נראה שמפרש כפי' הר"ת השני שבתוס' שם ויש עוד פירושו הראשון ופרש"י:

משנה י

תוי"ט ד"ה מיאנה כו' והיה נראה להגיה דז"ש דקי"ל צ"ל דקמ"ל אבל לשון משום לא דייק לפום כך. אם נגיה דס"ל תחת דקי"ל יהיה מדויק גם מלת משום:

בא"ד וכתב ב"י כו' לא ששנים מעידין כן אלא כלומר כו' נעלם מכת"ה שכ"כ התוס' בכתובות (כב ב) ד"ה כגון וגם הב"י כיון עליהם כמו שנראה מדבריו עי' בו:

שם בתוי"ט ד"ה וכולן מותרות כו' ואפילו בעד המשיאה כו'. וכל המקדש אדעתא דרבנן מקדש זהו טעם רש"י בשבת (קמה ע"ב) בהאמנת ע"א לעדות אשה אבל התוי"ט עצמו לקמן רפ"י דחה טע"ז בשם הנ"י ועמש"כ בשבת שם:

שם בתורע"ק אות כ"ז על הרע"ב ד"ה בנדר. מזה מוכח כו' תה"ד סי' רע"ט. נ"ב הביאו הישׁ"ש כאן:

שם אות כ"ח בד"ה מדברי התוס' בסוגין משמע כו' [נ"ב כ"כ הריטב"א כאן ע"ש ובחי' הרמב"ן ועיין באחרונים אה"ע סי' י"ב סעי' א' (וכן הרא"ש בפסקיו כתב רק על חכם וכ"כ בפירוש בתוספותיו). מהגרמ"ש]:

פרק ג

משנה א

במשנה ר' אליעזר אומר בש"א כו'. נראה דצ"ל אלעזר בל"י עי' לקמן (כח) מדסיפא ר' אלעזר כו'. וכן בעדיות פ"ה מ"ד וה' נפל ט"ס זה כ"מ שם דבתחלה סדר מה שאמר ר' יהודה מקולי ב"ש ואח"כ דר' יוסי ואח"כ דר"ש (כהנ"א כדמוכח פ"ג דידים מ"ה) ואח"כ דר"א וע"כ הוא ר' אלעזר בן שמוע שהיו כולן חברים משא"כ ר' אליעזר שהיה בדור שלישי לפניהם והסה"ד ל"ד בזה:

שם בתוי"ט ד"ה רא"א כו' ופירש"י כו' ובכה"ג אמרינן בפרק דלעיל קדמו וכנסו כו'. משם אין ראיה דהתם השתא ודאי אינה אסורה לו דלאו אשת אחיו היא וכמו שפרש"י התם אבל הכא גם עתה בספק איסור עומדת. אולם זה ידעינן מסברא דמשום ספק זה אין מוציאין מידו בדיעבד כדאמרי' שם ואפי' שניהם כהנים ומשום קנסא ל"מ מידו כיון דא"ל דבהתירא נסיב היינו ראשונה כמו דהתם אמרי' נמי כל חד וחד אימור דידיה קא מיתרמי ליה ועמש"כ שם. אח"ז מצאתי בתור"ע שהעלה דברי רש"י בצע"ג ולעד"נ כמש"כ:

משנה ד

בתוי"ט ד"ה או אשה ובתה דהני שכיחי טפי כו' מבתו ובת בתו כו' וה"ה לכל העריות. הן רבים מתקשים בהבנת דבריו ונ"ל כוונתו דהוא ז"ל סובר בטעמא דר"ש דס"ל זיקה דאורייתא כמש"כ בסמוך דל"ת כו' דוקא כו' ובשאר עריות מודה דא"ז אלא מדרבנן מוכח להדיא דקמ"ל דזיקה דאורייתא בכל העריות וכ"כ לקמן במ"ז בדבור היתה אחת איסור מצוה וכ"כ הנ"י בטעמא דר"ש דס"ל דמדאורייתא זיקה ככנוסה דמיא כו' ע"ש ולהכי לר"ש אם היתה בתו נשאת לאחיו ולאח השני נכרית ומת הנשוי בתו תחלה ונמצאת זקוקה להנשוי נכרית לבדו ונעשית הנכרית צרת בתו בזיקה ואח"כ מת הנשוי נכרית אשתו פטורה אף מן החליצה דהויא צרת בתו בזיקה וזיקה דאורייתא לר"ש אבל באמת דברי הנ"י ודבריו דחויים במחכת"ה דזוהי סברת ר' אושעיא לעיל (יח ב) דס"ל לר"ש דזיקה דאורייתא אבל הרי איתותב שם ולמסקנא ס"ל לר"ש אין זיקה כלל לפי' הא' בתוס' שם (יט ב) ד"ה ר"ש:

שם ד"ה איסור מצוה כו'. ולא אתי למישרא אחות זקוקה דעלמא. ר"ל לייבם ובנפלו לפני אח אחד מיירי כנ"פ בכוונת לשונו שהוא לשון רש"י והמהרש"א השיא דברי רש"י לכוונה אחרת רחוקה והתור"ע הגיה בדברי התי"ט לל"צ:

משנה ו

במשנה בסיפא עשה בה מאמר ומת נכרית חול״**מ**. לכאורה תיבת נכרית מיותרת דהא בה קיימינן וכה״ג הקשו התוס׳ לעיל (יח) ד״ה מיאנה על פרש״י דשם. ונ״ל דהתנא רמז לנו בזה דאם להנשוי נכרית עוד אשה אחרת יחלוץ לה ולא לבעלת המאמר משום דהיא נראה כצרת ערוה עי׳ (כו ב) תד״ה חליצה פסולה ובזה יש ליישב ג״כ קושיית המהרש״א. ודע דלפי דמסקינן לקמן (בע״ב) לרבא ה״ה אע״ג דל״ע בה מאמר חול״מ (ודברי הנ״י בכאן תמוהים) ולא נקט מאמר אלא לאפוקי מב״ש ותמיהני על התוס׳ (יח) ד״ה והאי דמשמע מדבריהם דלא נשנית מאמר אלא ב״פ. ואולי משום דמעיקרא שייר התנא משנה דלעיל כדאמרי׳ בגמרא וא״כ לא נשנית מאמר רק פעמים ולמש״כ בתחלה יתיישב גם זה:

שם בתור״**ע אות ל**״**ז תמה על תמיהתם מדבריהם לעיל** (יח) **ע**״**ש**. ולי אין כאן תימה כלל דמ״מ יקשה לר״נ זאת אומרת דקאמר דדלמא מסברא ל״א דיש זיקה וא״כ מתניתין אתי לאפוקי מב״ש:

משנה ז

תוי״**ט ד**״**ה גירש א׳ כו׳ וכתבו התוס׳ וא**״**ת כו׳ אבל כשהוא חי לא ע**״**כ**. נ״ל דהתוס׳ ס״ל דגם לר״א אסורה אפי׳ לא ייבם המגרש (ודלא כרש״י) וכדמסקינן לרבא לקמן בלא גירש דאף דלא כנסה אסורה אלא דר״א לפום פשטא דמתניתין דמשמע כר׳ ירמיה הוסיף לאסור אף בגירשה ועי׳ מהרש״ל ודלא כהמהרש״א. וטעם רש״י נראה משום דס״ל דבלא כנס אין סברא לאסור רק לדברי רבא ההכרח לומר כן אבל לר״א דאין הכרח הניח על הסברא וכיון דהלכה כרבא א״כ אסורה אף בלא כנס והתוי״ט ל״ד במש״כ דדעת רש״י דוקא בכנס ועי׳ בהגר״א סי׳ קע״ה ס״ק י״ח:

משנה י

בתורע״**ק אות ל**״**ט אע**״**ג דאין אשה מתעברת מב**״**ר**. לכאורה תמוה מאין לו להש״ס דמיירי בבתולות. אח״ז מצאתי להתשב״ץ קטן סי׳ תנ״ג שעמד בזה ולגי׳ ר״ת י״ל דהקושיא היא לפי אוקימתא דשופעת והיינו מתוך ג׳ עד לאחר י״ב וא״כ ודאי לא נבעלו בנדתן. אך לפ״ז אין הכרח לאוקמה כר״א עי׳ תד״ה באיסור ב״א וא״כ מאי פריך כ״כ בפשיטות ל״ב הויין עפרש״י וראיתי בהגהת הגר״א ז״ל שמחק מן מלת אלא כו׳ עד א״ל רבא כו׳ וכוון למש״כ ואין לומר דהקושיא היא מאי איריא דקתני סיפא ואם היו קטנות כו׳ ליפלוג וליתני בגדולות גופייהו דאם היו בתולות מותרות דע״ז לא משני שפיר:

פרק ד

משנה ב

במשנה הכונס כו'. יוציא כו' ספק כו' יוציא ז"פ דיוציא הא' בלא גט והב' הוא בגט וכל חד מתפרש לפי ענינו ולכן דקדק רש"י לפרש לקמן (לו ב) על הא דתנא משום ר"א יוציא בגט דמלת בגט מורה דל"צ חליצה אבל מ"מ לא ה"ל לפרש נגד ההלכה דקי"ל כר"ל ואליביה נפרש דקמ"ל דבעיא גט ג"כ ולא סגי בחליצה לבדה אף דביאת מעוברת לש"ב וכמש"כ רש"י לקמן בגמרא ד"ה דלא סגי וי"ל פרש"י אף אליבא דר"ל משום דלר"א נראה אף דנמצאת שאינה מעוברת כיון דנכנס לס' אשת אח לייבם בתוך ג"ח (דבהכי איירי מתניתין כמש"כ התוס') יוציא ובזה סגי בגט לבד כמש"כ התוס' לקמן ד"ה ונמצאת ועוד דדיעבד כו' וה"ה ביבום וכמו שפסק המחבר בשו"ע ר"ס קס"ד:

שם בתורע"א אות מ"ו הקשה דמשכחת לה דהוכר ואפ"ה יהא ספק כגון דיבמה לסוף כ' יום והוכר אחר ב' חדשים ועשרה ימים וילדה אח"ז (ר"ל שהוכר) לששה חדשים דספק בן ט' לראשון והוכר לשליש ימיה דהיינו לג' חדשים או בן ז' לאחרון והוכר לשליש ז' דהיינו ב"ח ועשרה ימים. ותמוה דאם היה בן ז' לאחרון ונתעברה תיכף (דאל"כ לא היה ניכר בב"ח ועש"י) ה"ל ללדת אחר ההכרה לד"ח וכ' יום ואין לומר דכוונתו דדלמא אישתהי וכרבה תוספאה לקמן (פ ב) ז"א. חדא דהתוס' בנדה (לח) ד"ה שיפורא כתבו דא"ה כוותיה ועי' לקמן שם בדבריהם ובשבת (קלה) שנית כיון דפלוגתא דתנאי בזה תו ליכא לאקשויי אמתניתין דדלמא סברה כאידך ועמש"כ לקמן גמ' (מב) בד"ה ותמתין משהו בס"ד:

משנה ט

בתוי"ט ד"ה שקידש כו' ונ"ל שכן היא סברת רש"י כו' ואי איתא כו'. הן רש"י הוכרח לפרש כן דאם היה הטעם משום כניסה של עצמו א"כ אפי' באח אחד נמי ומדוע לא תני ברישא קדם וכנס א"מ מידו ועי' בב"ש ר"ס קע"ו אלא ודאי דוקא היכא דאיכא אח אחר דליפקע הזיקה ע"י (ואולי דמש"ה הוסיף רש"י תיבת למפרע ודו"ק וע"ש מש"כ במקומו) וכן התו' איירי נמי דוקא אם יש עוד אח אחר (ועמש"כ לקמן (צו) ראיה לזה) וכ"מ מדכתבו וא"צ להמתין מכלל דיש על מה להמתין (אולם גם בסה"ד גבי קידש בהיתר כתבו ג"כ הלשון דא"צ להמתין ושם ודאי אפי' אין שם אח אחר ואולי שם שיגרת לישן דהכא נקטי) ולפ"ז בדינא דסיפא דמתניתין מת יבם יוציא את אשתו כו' אפשר דגם התוס' מודים דאפי' בנשא נמי דינא הכי:

משנה י

במשנה אחד נשואות ואחד ארוסות. בעירובין הגי' להיפך וכ"מ בגמרא לקמן (מב ב). ועי' תוס' כתובות (כ ב) סד"ה אחד ובש"מ:

שם בתוי"ט ד"ה הארוסות שביהודה. עי' במ"ה פ"ק דכתובות דלא כל שביהודה וכ"כ שם ביתר ביאור. ולכאורה יש לחלק בין איסורא לממונא דבאיסור איכא למימר דלא פלוג אבל מדחזינן בברייתא דרדופה לקמן בגמרא (מב ב) דר"י מתיר א"כ כש"כ בזה ושפיר דקדק:

משנה יג

במשנה שמעון התימני שמעון בן עזאי כצ"ל תרוויהון בלא מלת רבי בתחלה ומהראשון מחק גם הגרי"פ לעיל (מד):

שם בתוי"ט ד"ה שהוא בל"י. גמ' דכתיב כו' כנף שראה אביו. נ"ל דראה הוא כינוי לתשמיש בלשון נקי וכן בלשון מקרא וראה את ערותה והיא תראה כו' (בפרשה קדושים) וכן דרשו בסנהדרין (ע) וירא חם כו' את ערות אביו שרבעו ע"ש ובב"ב (טו ב) דרשו דורו של איוב שטוף בזמה הי' שנאמר הן אתם כולכם חזיתם ולפי דכתיב כנף שהוא מלשון ולא יכנף עוד מוריך נקט לשון ראיה כדכתיב שם והיה עיניך רואות את מוריך:

פרק ה

משנה ה

בתוי"ט ד"ה בין שני יבמין כו' ואצ"ל בב' יבמין לשתי יבמות דאיכא למ"ד כו' הן לאותו מ"ד אף על החלוצה גופה האחין חייבין כרת וכן החולץ חייב על הצרה כרת רק בביאה לגי' הריי"ף והרא"ש לכ"ע הוא אינו עובר אלא בעשה על הצרה ולגי' התוס' גם הוא חייב כרת על הצרה לאותו מ"ד אבל שני יבמין ליבמה אחת איצטריך לאפוקי מב"ע לגי' לישנא בתרא דברש"י וע' בגמרא (נג סע"א):

פרק ו

משנה א

במשנה הוא אנוס והיא לא אנוסה כו'. הן לפי' התוס' ד"ה הבא באיכא למימר דרצון היינו למצוה (וגם לי"מ היינו דוקא היכא דתני תחלה שוגג ומזיד) א"ש דלא תני והיא ברצון אבל לפרש"י בעלמא דרצון היינו מזיד אלא נגד אונס שייך למיתני רצון יותר

ה"ל למיתני הכא הוא אונס והיא ברצון וכן לקמן בגמרא בדתני דבר"ח לא תני אפי' שניהם ברצון:

שם תוי"ט ד"ה בין בשוגג בהיא שוגגת המ"ל כו'. הנה אפי' במכוונים לשם מצוה יש למצוא שוגג. בו כגון שנפלו לו ב' יבמות מב' אחין ובא על אחת מהן וכסבור שהיא השניה. ובה כגון שיש לה ב' יבמין ונבעלה לא' מהם וכסבורה שהוא הב' [ול"נ שמשכחת לה שהיא לא ידעה שמת בעלה וסברה שהוא בעלה. ואמנם לא מצאתי עדיין הדין הלז מפורש אח"ז מצאתי ב"ה בנו"ב מ"ת אה"ע סי' קמ"ח שהאריך בזה. מהגרמ"ש]:

שם בתוי"ט ד"ה ולא חלק כו' ולפיכך צ"ל עיון על הר"ב והרמב"ם בזה. עי' רש"י דף נ"ו ע"ב ד"ה אשלא כדרכה. ועי' מהרש"א מש"כ בשיטתו ולכאורה קשה לפ"ד דל"ל ולקחה לרבות שלא כדרכה ביבמה כיון דכבר ילפינן ח"ל מעריות ושפחה הדר נילף יבמה ביאה ביאה מח"ל כדילפינן הערא לעיל. וי"ל דאה"נ ולקחה מבע"ל להא דלעיל (ח ב) לרבי כדא"ל ולרבנן כדא"ל ובזה ינצלו הרמב"ם והרע"ב מתמיהת התוי"ט ואדרבא דבריו תמוהין במש"כ דמדרי"ש לא שמעינן אלא לענין חיובא כו' אבל למצוה ולזכיה כו' דממ"נ דלשיטת רש"י ודאי ליתא כנ"ל ולשיטת התוס' כאן ד"ה וכן אפי' ח"ל לא ילפינן מהא דרי"ש. [**בתור"ע אות ס' ד"ה במל"מ מסתפק כו'** ונלע"ד ראי' מסוגיא דיבמות כו' נ"ב כבר קדמו בזה הב"מ והגר"א סי' קס"ב ובנו"ב מה"ת אה"ע סי' קמ"ח ע"ש. שם בסוף הדבור ובתשובה הארכתי נ"ב סי' צ"ד. מהגרמ"ש]:

משנה ב

ברע"ב ד"ה או על הפסולות כו' פסלה לכהונה משום זונה וכ"כ רש"י. נראה דלא קאי רק על אחת מכל העריות ויותר משמע כן בהרע"ב מדמסיק ואע"פ שאשת ישראל כו' והיא מן העריות אבל פסולי כהונה אינן נעשות אלא חללות כדכתיב אלמנה וגרושה כו' ולא יחלל כו' וכדדרשינן בקדושין (עז) זה שהיה כשר ונתחלל ועי' לקמן (נו ב) במשנה בפרש"י ובמהרש"א לעיל (טו ב) ובסנהדרין (נא) ובחייבי עשה דכהונה כגון בעולה לכ"ג פלוגתת ראב"י ורבנן לקמן (נט ב) בולד וה"ה בה ע"ש בגמרא (ס) טעם פלוגתתן ובחנם תמה התוי"ט על הרע"ב בכאן. וכן לקמן מ"ה שכ' הרע"ב ח"ע ומנה התוי"ט ג' ובתוכן בעולה לכה"ג דברי תימה הן:

שם בא"ד וגרושה כו' מיפסלא כו' מתרומה כו'. וכ"כ רש"י ול"נ דנ"מ ג"כ דכהן לקי עלה משום חללה נמי דחללות הוי איסור מוסיף וכדאיתא בקדושין (עז):

שם בסוף המשנה אלא לענין הראה נקט כו' וכ"כ רש"י לפי מאי דאמרינן לקמן (ט ב) לא קאי האי וכן רק משום שלא כדרכה בח"ל וכמש"כ התוס' כאן ד"ה ולא חלק אמנם

על רש"י אין כאן קושיא שדרכו לפרש כפי הס"ד כמש"כ התוי"ט בכ"מ אבל על הרע"ב שנמשך אחריו יש תפיסה:

פרק ז

משנה ג

ברע"ב ד"ה ואינו מאכיל כו' וה"ה לעבדיו. וכ"כ רש"י. משמע דראיית ר"י הוא מואינו מאכיל וכ"מ מדבריו לקמן בגמרא בד"ה ואינו מאכיל ולא מן פוסל (כאשר הבינוהו התוס') ואפי' לרבה דמפרש טעמו דעובר במעי זרה זר הוא ואת האם אפי' זרע זר מאכיל עי' תד"ה למאי נ"ל דר"ל כיון שהוא עדיין במעיה ה"ה כאחד מאבריה דעובר ירך אמו הוא ולא מתייחס אחר אביו כמו אם יולד ומה"ט נמי א"מ את אמו משום דלא נקרא עדיין זרע כהן. וכן הנ"י פי' במשנה דלקמן על הא דעובר אינו מאכיל דהטעם הוא דעובר במעי זרה זר הוא והוא כמו עבד שא"מ לקמן בס"פ ואמרינן שם בגמרא הטעם משום דכתיב האשה וילדיה כו' והיינו משום דהולד מתייחס אחריה (וכ"נ שהבין התוי"ט. ומה שתמה עליו בתור"ע מדברי התוס' תמוה שהרי התוי"ט בעצמו הרגיש בזה וכ' אח"כ ומיהו כו') ול"ד לממזר שמאכיל משום דעכ"פ זרעו הוא וכ"ז לא כמשמעות התוס' ונכון בס"ד:

משנה ד

במשנה ד"ה ספק הביא ש"ש. לעיל קאי לענין האירוסין כו' מצינו לפרש גם לענין לא מאכילין דקתני רישא ובכהן שנשא ישראלית. והרע"ב פי' דקאי אדלקמיה דחולצת ול"מ ע"ש והתוי"ט תמה דתתייבם ממ"נ כו'. ול"נ דנ"מ אם נולד אח אחר מיתתו וייבם השני את אשת הספק ומת אז היא (גם צרתה) חולצת ול"מ ובשם הרמב"ם הביא דאם חלץ ונפל הספק אם הביא ב"ש ע"ש. וק"ל דמאי איריא (בהא דול"מ) משום ספק הביא ב"ש אפי' קטן ודאי פוסל בחליצתו לסתמא דמתניתין לקמן (קד ב) ואולי דס"ל להרמב"ם דלר"מ (דסתמא דמתניתין שהזכרתי כוותיה) חליצת קטן א"פ אלא בתחלה כמאמרו דאיתא לקמן (צו) וכן גיטו משמע שם בתוס' ומהרש"א דא"פ אלא בתחלה והכא אשמעינן דאפי' עשה בה גדול מאמר חליצת הספק שלאחריו פוסל ודלא כתוס' שם ד"ה רמ"א:

שם בתוי"ט סד"ה ספק שהוא ב"ט כו'. כגון דהשתא כו' אלא אזלינן בתר השתא כו'. מזה נ"ל ראיה ברורה לדעת הט"ז ביו"ד סי' שצ"ז דהא כאן מסייעה עוד חזקת כשרות האשה לחזקה קמייתא דידיה שהיה קטן אפ"ה מוקמינן ליה בדהשתא וע"ז לא יתכן שום דחייה מדחיות הנקה"כ שם ראיותיו רק דחייה הב' לראייה הא' דהט"ז יש להלום קצת בדוחק. אמנם ק"ל בדברי התוס' דמשמע דאם השתא עדיין בספיקו מתירין אותה

לתרומה הא למחר וליומא אחרא יהיה ודאי בן ט' ואז נאמר דגם בשעת ביאה היה ב"ט ואשתכח דעבדא איסורא למפרע וכה"ג כתב הנ"ב בחלק א"ע סי' ל"א לסתור דברי הט"ז וי"ל דס"ל להתוס' דאזלינן בתר שעת מציאתן כדאיתא לקמן. אך ק"ל באם בא הספק אתמול על אשה אחת והיום על אחרת וזאת באה תיכף לב"ד והתירוה והראשונה תבא לב"ד אחר בזמן שהוא ודאי ב"ט יאסרוה ותיהוי כחוכא וטלולא אולם כה"ג מצינו רפ"ו דטהרות ע"ש ועמש"כ בגיטין (יז) עוד ע"ד הט"ז. ולכאורה תליא ד"ז בפלוגתת ר"א בן שמוע ורבנן שם בספ"ג ע"ש והר"ן שם ספ"ז כ' ג"כ כהט"ז דלא מוקמינן ליה בחזקת חי כיון דהשתא מת מקמי הכי נמי מספקינן ליה ע"ש:

פרק ח

משנה א

במשנה פצוע דכא כו' ונשיהן לא יאכלו. בתור"ע הקשה דהא א"פ אלא בזר אצלה מעיקרא כדלעיל (סט) והכא שנעשה פ"ד לא הוי זר מעיקרא. לכאורה המ"ל דזה תלוי בפלוגתת ר"מ ור"י בכריתות (סד"ו ורד"ז) דלר"מ לא בעינן זר מעיקרא ואתיא סתם מתניתין כוותיה. אך בל"ז נ"ל דלק"מ מתרי טעמי חדא דהא אם היה נעשה פ"ד תיכף משנולד ה"ל זר מעיקרא ופוסל. לכן אף אם נעשה אחר שגדל פוסל דאין סברא לחלק משא"כ מחזיר גרושתו דלא משכחת לה רק באופן שלא היה זר מעיקרא. שנית דפ"ד מיד שנעשה פצוע ואישתני גופיה ה"ל זר אצלה לכן נקרא זר מעיקרא אבל מחזיר גרושתו לא אישתני גופיה וגוף זה עצמו הותר מעיקרא וכה"ג מחלק הש"ס לעיל (נט) ועמש"כ לעיל (נז):

שם תוי"ט ד"ה וכל כו' ומדלא כתיב בקדשים כו' בתרומה ש"מ נמי להא דכיון כו'. אישתמיטתיה דברי התוס' (סח ב) ד"ה לימא ולעיל (ח ב) ד"ה ויבמה שפי' להיפך דאי לא הוה כתיב אלא בקדשים לחוד הוה דרשינן לכיון דנבעלה כו' ומבתרומת דרשינן נמי למורם מהק' עשו"ש:

משנה ג

במשנה מצרי ואדומי אינם אסורין אלא עד ג' דורות. ק"ק לפי מאי דמסקינן בחולין (נה) משמע דלחומרא אמרינן עד ועד בכלל והכא הלא דור שלישי מותר ואין לומר משום דזיל קרי ב"ר הוא וליכא למיטעי דהא בעינן בגמרא לקמן (עח) תיבת להם לומר דמהם מנה:

משנה ד

במשנה א"ר יהושע שמעתי כו' כה"ג בפסחים (צו ב) במשנה:

משנה ה

הסריס לא חולץ כו' בעלה פסלה מפני שהיא בע"ז. וכ' התוי"ט דהכא נעשה זונה משום לאו דל"י פ"ד ע"ש. ועיין עליו התו"ח דהא הכא בסריס חמה איירינן דליכא ביה לאו דל"י פ"ד והרל"צ נדחק דכוונתו דבסריס אדם שהוא נכלל ג"כ בבבא זו דאם בעלה פסלה ביה סגי משום טעמא דל"י פ"ד ואנכי מהסס בדין זה דכיון דמדאורייתא בת יבום היא דאתי עשה ודחי ל"ת (לרבנן דפליגי עליה דר"ע או משום דה"ל ח"ל דלאו דשאר) רק דרבנן גזרו אטו ביאה שנייה לא חמירא משארי שניות דלא מפסלי לקמן (פה ב) ופסקו כן הרמב"ם בפי"ט מהל' א"ב ה"ח והשו"ע בסי' ז' סי"ט. ואולי איכא לדמויי' להא שהבאתי בשם מהרי"ק במגילה (טו ב) באשת ישראל שנבעלה ברצון מפני הצלת נפשות אע"ג דהתירא היא ומצוה רבה עבדה מ"מ אסורה לבעלה וצ"ע:

שם וכן איילונית כו' מפני שבעילתה בע"ז. וכתב התוי"ט דהא דלא כר"י לעיל (סא) במשנה כמבואר בגמרא ותמוה דהכא מיירי אפי' הם ישראלים ופסלוה דקתני א"ל דהיינו לתרומה אם בת כהן היא דזה ודאי אין סברא דישראל שנשא איילונית דיעשה זונה לר"י למיפסלה מתרומה והתוס' לעיל (סט) כתבו דאפי' לר"א דס"ל פנוי כו' עשאה זונה לא מיפסלא בתרומה:

שם תוי"ט ד"ה הסריס כו' דומיא דאיילונית דבידו שמים כו'. ק"ל לפי מה שהוכיחו התוס' בריש מכלתין ד"ה או דאיילונית אין לה רפואה א"כ אדרבה נימא דסריס דומיא דאיילונית שאין לו רפואה דהיינו סריס אדם וכר"א:

פרק ט

משנה ב

במשנה כה"ג שקידש כו' כ' התוי"ט כאן שנה רבי שדין יבום מן האירוסין. ולי עוד בפ"ב מ"ו מי שקידש כו' מת כו' א' חולץ וא' מייבם. ומש"כ דכ"מ מרפ"ג דכתובות. ע"כ כוונתו למש"כ שם בד"ה ועל אשת אחיו ע"ש. אבל ממתני' גופא לא מוכח מידי דאדרבה דאם לא היתה זקוקה מן האירוסין הוה א"ש טפי דלא נצטרך לאוקמה בהני גווני שכ' שם. אבל שם פ"א מ"ב מוכח יפה ד"ז דאיתא שם חלוצה מן האירוסין:

משנה ג

תוי"ט ד"ה שניה ואפי' בתולות דמותרות לבעל כו'. ל"י למאי דייק לכתוב דמותרות לבעל כו' הלא גם באסורות לבעל ומותרות ליבם דאיירינן בהו גם כן מ"ל כגון בת בת בן אשתו של בעל ועוד אחרות ע"ש:

שם תוי"ט ד"ה וחלוצה וכן כו' לא כתבה כו' ולא בכה"ג. תמוה דלמה ה"ל לכותבה כיון שהיא אלמנה ואלמנה כבר כתבה. ובלא"ה אין ראיה כ"כ מהרע"ב דשם שהרי השמיט ג"כ בעולה לכ"ג דפסקינן לעיל (ס) כראב"י דהולד חלל. ומש"כ ועוד כו' אחות חלוצה מד"ס ומשם הביאו כו' ראיה כו'. נמשך אחר גי' הישנה בתוס' שם אחות חלוצה. אבל גי' משובשת היא דמאי ראיה מאחות חלוצה לחלוצה ולכהן אלא דצ"ל חלוצה דרבנן וכן הגיה הרש"א שם. [בתוס' רע"א אות ע"ז על הרע"ב ד"ה ואלמנה לכ"ג כו' ותמוה לי הא נ"מ בממזר שמחזיר גרושתו כו' נ"ב קדמו בזה הגאון בס' הפלאה (הלכות כתובות סי' קט"ז) ע"ש תירוצו ועי' בס' ערוך לנר. מהגרמ"ש]:

משנה ה

במשנה מת ולה הימנו בן תאכל בתרומה. נסתפקתי חללה אם בנה מכהן מאכילה בתרומה. ואף שהבן חלל הא בבת ישראל אפי' ממזר מאכיל כדאיתא בפ' אלמנה. ונ"ל דאינו מאכיל וראיה מהא דלא מציירא המשנה שם דממזר מאכיל אלא באם אמו ואם איתא אף באמו מ"ל. עי' רש"י לעיל (סוף דף סח). עוד מצאתי כן מפורש בהרמב"ם פ"ו מה' תרומות הל"י. והכ"מ לא הראנו שם מקורו:

פרק י

משנה א

במשנה רי"א כתובתה ענ"ב הראשון. נ"ל דשגרת לישנא דמתני' לעיל (פ"ד מ"ד) נקיט הכא:

שם ברע"ב ד"ה ואמרו לה כו'. עד אחד כו'. ומאי דנקט התנא ל"ר עי' תוי"ט ותו"ח. ואני אומר ע"ד דבריהם דבא לאשמעינן כגון שיש כאן שנים א' אומר מת וא' אומר נהרג דלהחולקים על הרמב"ם (עי' חו"מ סי' ל' בתומים סק"ד ובא"ע סי' י"ז ס"ט בח"מ וב"ש) דינן כע"א וצריכה היתר ב"ד ואע"ג דיש כאן ב' עדים על מיתתו. או י"ל כגון דאכחשו א"ע בבדיקות דלכ"ע כשרים בד"מ וכדאיתא שם והוא מגמרא דסנהדרין (ל ב) ובעדות אשה פסקינן כתנאי דסוף מכלתין דכד"מ דמי. ומ"מ צריכה היתר ב"ד דד"ת א' ד"מ

וא' ד"נ בדו"ח רק חכמים הקילו בד"מ דלא בעינן דו"ח ועשאו דינא דאשה ג"כ כד"מ לענין זה:

שם בתוי"ט ד"ה מן המעשר כו'. א"נ אפי' כרבנן כו' אע"פ שמותרת לאכלו. מוכח להדיא דע"כ לא מספקא להו לרבנן אלא אם קנסוה מלחלוק לה אבל לאכול פשיטא להו דלא קנסוה. אולם מהרמב"ם פ"א מהל' מעשר הל"ב מוכח דקנסוה אפי' מאכילה (וכ"ה בטוש"ע אה"ע סי' י"ז סנ"ו) והתוי"ט לא הפריש ביניהם אלא בין ספק לודאי. וכן בבכורות פ"ד מ"ט ד"ה תרומות משמע מדבריו דלהתוספות מספקא אף באכילתה ול"ד במחכ"ת:

שם תוי"ט ד"ה ר"ש. מדבריו ניכר שנעלם מכ"ת פרש"י ותוס' לעיל יא ע"ש:

שם בתורע"ק אות פ' ברע"ב ד"ה חולצין כו' בגמ' ולא מייבם לא מדאורייתא כו'. נ"ל פירושו דאינו בתורת יבום [וכה"ג מפרש ראב"י לקמן (צז ב) למתניתין דשם] לענין דיקנה אותה בע"כ או בשוגג או לפטור צרתה לא מדאורייתא ולא מדרבנן היינו דא"צ ממנו גט בביאות הללו דכולי האי לא אחמרו רבנן. וכן תפרש בהא דגיטין (ר"ד פ) לפרש"י דשם דהויא כאשת הראשון לגמרי. אבל לפירוש התוס' והר"ן שם דמדאורייתא הויא כאשת השני יקשה למה לא תתייבם לאחיו של שני ממ"נ. וצ"ל משום דנראית כסוטה שנשאת לבועל דאסורה להתייבם מה"ת וכמו שהאריך בזה המל"מ בפ"ו מהל' יבום:

משנה ג

במשנה א"ל מת בנך ואח"כ מת בעלך כו'. בגמ' (צג ב) והמציינים שמטוהו:

שם ואח"כ א"ל קיים היה ומת כו' והאחרון אינו ממזר. ופי' הנ"י כלומר שלא רצה היבם לגרשה כו'. נ"פ דט"ס הוא וצ"ל שלא רצה השני כו'. והתוי"ט העתיקו בשבוש כאשר הוא לפנינו ושנהו עוד בסה"ד ול"ד. ומשום דהגמרא מפרש דהאחרון היינו דלאחר שמועה לכן פי' שלא רצה לגרשה. ובחנם תפס עליו התוי"ט ע"ש. ומש"כ הנ"י דמדרבנן הוה ממזר כתב ע"ז התוי"ט והרי מצאנו חבר להטור כו' והב"י לא הביא לו ראיה תמיהני על שני שרי התורה (הב"י והתוי"ט) שנעלמו מכ"ת שכן כתבו גם התוס' בד"ה אבל (בע"ב) והרא"ש בסי' ג':

משנה ד

במשנה ואם מתה ראשונה מותר בשניה. וכ' התוי"ט וכש"כ דאם מתה השניה דמותר בראשונה. ב"י. תמוה דהא אף בחיי השניה מותר בראשונה והב"י שפיר כתב ע"ד הטור דמיירי בהלכה ארוסתו למדה"י ובזה פסק דהשניה צריכה גט מטעם דיאמרו תנאי היה בקדושין ולהכי אסור אף בראשונה. וע"ז כ' דאם מתה השניה מותר בראשונה:

שם א"ל קיימת היתה ומתה כו' והאחרון אינו ממזר. כדי נסבה דכיון דמותר לקיימה פשיטא דאין הולד ממזר. אלא אגב בבי דלמעלה נקטה:

משנה ה

במשנה ואם בא על השניה לאחר מיתת הראשונה כו'. נראה דר"ל דאף דבשעה שנשאה היתה הראשונה עדיין קיימת אלא דלאחר שמתה באמת קיימה ובא עליה אמרינן דודאי בא עליה לשם קדושין מחדש. דיודע היה שקדושין הראשונים לא היה כלום וכדאיתא בפ' המדיר (עג ב) והכא אפי' רשב"י דהתם מודה ועי' לקמן (קי) ובתד"ה קסבר רש"י לא פירש כן:

משנה ט

במשנה הראשונה חולצת ול"מ והשניה כו' או מתייבמת. ברא"ש הגי' בהיפך השניה חולצת או מתייבמת והראשונה חולצת ול"מ. וכ"נ גי' התוס' לעיל (לב) ד"ה מדרבנן. ובזה מיושב הצ"ע שבתור"ע על הרע"ב והוא מלשון רש"י:

שם בתוי"ט ד"ה והשניה. וה"ה דתנא דהכא פליג על מתני' דלעיל בפירקין כו'. תמוה דא"כ מ"ט אמר הכא הראשונה כו' ולא מתייבמת. ובאמת נראה דאישתמיטתי' במחכ"ת דברי התוס' לעיל (ר"ד לב) ע"ש:

פרק יא

משנה ב

במשנה הגיורת שנתגיירו בניה עמה כו'. פי' וא"כ הוו אחים מן האם ג"כ. ולר"ש בגמרא דס"ל דאשמעינן דאינהו אסירי א"כ דוקא בכה"ג דמן האב ולא מן האם לכ"ע שרי. ולראב"י היא לרבותא דאפ"ה שרי (עמש"כ לקמן בסמוך) והתוי"ט נדחק בזה:

משנה ה

במשנה ובכורו כו' ונותנים עליו כו'. תימה מדוע שינה באלו למיתני בלשון יחיד. ובתמורה הובאה משנה זו (אך בשינוי לשון ממה שהיא לפנינו) ואיתא שם ובכורן כו' בל"ר ועמש"כ שם בס"ד. ואולי י"ל דאילו היה אומר בכורן ה"א דהיינו בכור של שניהם יחד ומטעם דשותפות כהן פוטר אפי' חלקו של ישראל מלתתו לכהן וכדאשכחן לענין מתנות בפ' הזרוע (קלב) במשנה. ובמשניות קטן ד"א הגי' ובכורו ונותנים עליהם וגי' זו ישרה לפמש"כ. ומה שהקשה בתור"ע על פי' רש"י שפירש אפי' בזמן הבית מש"ס דתמורה ע"ש. נ"ל דלק"מ דהתם איירינן אליבא דר"נ שם ורש"י פי' כאן אליבא דרבא.

ולכן גם מה שהביא בשם הק"ע להקשות על רש"י משום לאו דבל תאחר. הנה לא עליו תלונתו כי על רב משרשיא שם דקאמר אלא בזמן שבהמ"ק קיים כו' ע"ש ותבין:

שם בתוי"ט ד"ה ואי"מ למתים כתבו התוס' תימה כו'. לחומר התימה הנלע"ד לומר דלר"י בב"ק (פח) דעבד לא מיקרי אח. אינו לוקה על שום עבירה דגבי מלקות כתיב ונקלה אחיך. והא דפריך בב"ק שם אלא מעתה זוממי עבד לא יהרגו לא כפי' רש"י שם. דההיא ע"כ אתיא דלא כר"י דקתני שם דעבד לוקה אלא כפי' התוס' שם ועמש"כ שם. ולכן לא תני הכא וא"ס את המ' דלא הוה רבותא כ"כ דהרי העבד לאו בר מלקות הוא בשום מקום. ואתיא מתניתין כר"י. ומה שהקשה המהרש"א לדעתי אין כאן קושיא כלל. דנ"ל דאין כופין עד שיהיו בני כ' כדאיתא בשו"ע אה"ע סי' א' בראשו. ובזה שוב אין אנו צריכין למאי דאוקי התוס' בגיטין (מב) להא דיום של רבו לרבו ביתומים קטנים כו' או בחצי' שפחה. ומיושב נמי קושיית הט"א בספ"ג דר"ה בהא דחציו עבד וחציו ב"ח ע"ש. אך לפ"ז יקשה לכאורה מאי פריך הגמרא שחררו אי בעי כו' ואמאי לישא שפחה אינו יכול כו'. דלמא מיירי בשלא הגיעו עדיין לבני כ'. וי"ל דהא קי"ל בב"ב (קנו) דלמכור בנכסי אביו עד שיהא בן כ'. ועבדים י"ל דהוו כקרקעות לענין זה. ואם לא הגיעו עדיין לבני כ' איך יכולין לשחרר. אבל שם מסקינן דמתנתו מתנה ואכמ"ל. והתוי"ט הוסיף ע"ד התוס' אבל ואין חולקין בקדשי המקדש לא חשש למיתני ברישא כו'. לכאורה ברישא ודאי הדין שחולקין להם חלק אחד בחזה ושוק ודומיהן שנאכלים לעבדי כהנים עי' לקמן תד"ה ואין חולקין. אבל לפ"ז אפי' בשחררו זא"ז מדוע לא יחלקו בעורות אלא דגזרו אטו חזה ושוק. ה"נ איכא למגזר אטו קדשי קדשים:

שם ד"ה ואין מוציאין. או ישהו את קרבנם כו'. ולא הבנתי דזה אפי' ישראל ודאי רשאי ואי משום בל תאחר אפי' אינהו נמי ועי' לקמן בד"ה ובכורו ובתור"ע. והתוס' לא העתיקו האי או ישהו כו':

פרק יב

משנה ב

במשנה בשמאל כו' ור"א מכשיר. צ"ל אליעזר בי' וכן לקמן בגמרא ופירש"י:

משנה ד

ברע"ב ד"ה החרש כו' במקום שיש אח כשר. וכ"כ רש"י והתוי"ט כתב עליו וליתא דאפי' אין כאן אח אלא הוא אינה נפטרת בחליצתו. ול"נ דדעת רש"י דאם אין כאן אח אחר לחלוץ רשאי החרש לייבמה אחר חליצתו דכיון דאין לה תקנה אחרת ל"ג רבנן.

לכן כתב דהא דקתני פסולה דקי"ל דכ"מ דתני פסולה פוסלת היינו דוקא ביש אח אחר לחלוץ. וכן חרשת מיירי שיש לה צרה לחלוץ. אבל בלית לה מותרת להתייבם אח"כ כנ"ל נכון ולדינא ג"כ:

משנה ה

בתוי"ט ד"ה ר"ש כו' כ"כ רש"י וכתבו התוס' כו'. ולע"ד נראה דשפיר גרסינן בשנים ואתו לאפוקי דבשלשה ונמצא אחד מהם קרוב או פסול מודו לת"ק דהא לדידהו הא דבעו שנים אינן אלא לשום עדות כמש"כ התוס' שם ובעדות קי"ל דאם נמצא אחד מהם קרוב א"פ כולה בטלין (בפ"א דמכות). אך התוס' בסנהדרין (מא ב) בד"ה כמאן כתבו דלר"ש בנמצא א' מהן קרוב א"פ תתקיים העדות בשאר. ולפ"ז נדחו דברי הרב המגיה בפט"ז מהלכות עדות בשם המל"מ להוכיח מפירש"י בד"ה חלצה בשנים שכ' ונמצא א' מהן קרוב דהדר הוו להו שנים דבדיינים ל"א נמצא כו' כולן פסולין. דהנך רואה דגם לר"ש ולריו"ח דאינן אלא משום עדים מוכח מדבריו דמכשרי בנמצא כו':

פרק יג

משנה ב

במשנה ר' אליעזר אומר אמ"ק כלום. כצ"ל בי' וכן הגי' ברי"ף ורא"ש וכ"נ מהברייתא בגמ':

משנה ז

במשנה וכן שתי חרשות. ק"ל מדוע לא באר כאן דין דאחת קטנה ואחת חרשת כמו להלן במשניות דמי שהיה נשוי (קי קיא). אולם מצינו הרבה דינים דשייר במשנה ותני בברייתא וכן נידון זה תני בברייתא לקמן (קיא) ע"ש. ואני מסתפק אם נפלה קטנה או חרשת והן מהשניות ליבום אי נימא דאתי איסור ערוה דרבנן ומפקע זיקה דרבנן דומיא דאמרינן בנדה (מז) אתי דמוע דרבנן ומפקע חלה דרבנן. וממתניתין דלפנינו אין ראיה דאתי איסור אח"א דרבנן ומפקע זיקה דרבנן דשם תרוייהו חד שמא נינהו ואיכא למימר ממ"נ. וכן ליכא למיפשט להיפך מרפ"ג איסור מצוה ואיסור ק' חולצת ולא מתייבמת. אלמא דל"א דלידחי א"מ דדבריהם את איסור אחות זקוקה דג"כ אינו אלא מדבריהם דהתם ע"כ זקוקה היא גם עתה מה"ת וא"נ לשוק בלא חליצה ועמש"כ לעיל (קח ב):

שם ר' אליעזר א' מלמדין כו'. והוגה בגליון צ"ל אלעזר ושבוש הוא עי' לקמן (קיא ב') ברש"י במשנה ד"ה ר"א ובפירושו בגמרא דשם:

שם רג"א כו' תמתין עד שתגדיל ופרש"י תמתין הקטנה אצלו כו' ור"ל תמתין מלהבעל לו. עי' תוספות לעיל (יח) ומש"כ התוי"ט ומיהו בגמרא איפלגו אי בעינן שבעל אי לא כו' עבדי בה לחומרא כו'. לכאורה קשה לפ"ז מש"כ הרע"ב במ"ב דבלא בעל ל"ח שמא נשרו הא הוה ספיקא דאורייתא דלמא גדלו קידושין בהדה וי"ל משום דהוה ס"ס שמא לא גדלו בהדה ואת"ל גדלו דלמא לא הביאה עדיין שערות ועי' בב"ש סי' קנ"ה סקל"ב: **שם בתוי"ט ד"ה אי לו כו' כתב נ"י כדכתיב אי לך ארץ.** וכ"ע ועדיפא הל"ל כדכתיב ואילו האחד שיפול כו' פשוט דהתם איכא לפרושי שהוא לשון אם כמו ואלו חיה אלף שנים ואלו לעבדים ולשפחות נמכרנו. וכן פירש שם רש"י והתרגום:

פרק יד

משנה א

ברע"ב ד"ה כשם. וכן פקח בחרשת ברמיה כנס כו'. וכ"כ רש"י. לכאורה לא היה צריך לזה דאפי' נתחרשה אח"כ יוצאה כדלקמן. וטע"ז ל"נ אלא לריב"נ וכדמסקינן בדעתיה לקמן (קיג ב). אבל נראה דאף לרבנן הוצרך לזה משום דמתניתין לא מחלקת כאן בנתחרש אח"כ כדמחלקת בסיפא בפקח שנשא פקחת ע"כ דאף בכה"ג יוציא ובזה שפיר נצרך טעם רש"י:

משנה ד

ברע"ב ד"ה כונס וא"מ לעולם. דלא אתי גיטא דידיה ומפקע זיקת כו' כ"כ רש"י. וכ"ה לשון רש"י בגיטין (ע"א) דגט דידי' לא מפקע זיקה דאורייתא. נ"ל בדעתו ז"ל דחרש שייבם אינה כא"א גמורה אע"ג דמה"ת זקוקה לו והבא על יבמתו בין בשוגג כו' קנאה מ"מ הא בעינן כוונה לשום ביאה כדאיתא שם בגמרא והוא לאו בר כוונה הוא כלל. וכמו בן ט' שנים ויום אחד (עמש"כ לעיל (נא ב) בתד"ה או ביאת). ולפ"ז היה גט שלו מועיל לנשואיו דכשם שכנס ברמיזה כו' רק דעדיין נשאר עליה זיקת יבמין כיון דלא קנאה לגמרי בביאתו כנ"ל נכון והתוי"ט ל"ד בזה במחכ"ת:

פרק טו

משנה ד

במשנה עד אומר מת ושנים אומרים לא מת אע"פ שנשאת תצא. וכתב התוי"ט בשם הכ"מ כיון שנשאת ועבדא איסורא כו'. דברים אלו אין להם שחר דהא כאן תצא מדינא ולא משום קנסא:

שם בתוי"ט ד"ה עד אומר כו' ושנים כו' ועוד דאוקי תרי להדי תרי כו'. תמוה דבתרי ותרי אם נשאת לאחד מעדיה והיא אומרת ברי לי בניסת ואח"כ באו עדים לכ"ע לא תצא ובבאו עדים ואח"כ ניסת הוא פלוגתת רמב"י ורבנן לעיל (פח ב) והכא בכל ענין תצא לכ"ע. ומש"כ עוד ואשמועינן הואיל כו' הוא העתק לשון הרע"ב וכוונתם פשוטה. והתור"ע שלא הבינם הוא לפלא:

משנה ה

בתוי"ט ד"ה לא תנשא ומדלא קתני ואם נשאת תצא כדקתני לעיל כו' דקדק הרמב"ם כו'. הן בדינא דלעיל דתני וזו שאומרת ל"מ ל"ת. האם תאמר ג"כ דאם נשאת ל"ת הלא שויתה אנפשה חד"א. והא דאיצטריך לאשמעינן לעיל אע"פ שנשאת תצא התם הוא דאיצטריך לומר דאע"ג דכבר הימנוהו כתרי וה"א דהוי כתרי ותרי דאם נשאת ל"ת כמש"כ שם קמ"ל. ועוד דלא תימא דתרי פסולי עדות שבאו אח"כ אינן אלא כאחד ולאותו שהעיד ראשון שמת כבר האמינוהו כתרי כשרים והוה כשנים אומרים מת וא' אומר ל"מ דתנשא לכתחלה קמ"ל דאפי' דיעבד תצא:

משנה ז

במשנה ומניח כתובה ביניהן. עתוי"ט ד"ה ומניח הב' דמשמע מדבריו דהקושיא בב"מ שם הוא מן לא יטול. אבל ע"ש דנראה דהקושיא הוא מואם נטל לא יחזיר עי' בפי' התוס' שם (כה ב) וכ"נ שהבין כן המהרש"א שם (בדף לז):

משנה ח

במשנה מת בני ואח"כ מת בעלי אינה נאמנת. לכאורה מ"ש דנאמנת לומר מת בעלה ותתייבם כדבר"פ ועי' לעיל (צד) בתד"ה כי תיבעי הא' מה שיישבו בזה. ונ"ל להוסיף טוב טעם דדוקא היכא דמתקלקלה אח"כ בסופה על בעלה הוא דהימנוה אבל הכא איכא למימר דזה אמת שמת בעלה וא"כ תו לא מתקלקלא גביה כיון שכבר מת:

פרק טז

משנה א

במשנה לא תנשא ולא תתייבם עד כו'. לכאורה נראה כשהיתה צרתה מעוברת כשיצתה (דאיתרע בזה חזקת יבום) מותרת להנשא לר' יהושע דסיפא עי' מהרש"א לקמן (ע"ב) בתד"ה סיפא. וכ"נ מתד"ה ר"מ היא דמפרשי לרישא דוקא ביצאה ריקנית דאלת"ה דלמא להכי אפקה מדרבנן משום מעוברת דל"צ תו למעשה וכן לעיל (לו) מתרצינן לברייתא

אליבא דר"ל וא"ת הלך אחר רוב נשים כו' ע"ש. וזה יש לדחות דדלמא אתיא כרבנן דר"מ והפוסקים לא דברו כלום מזה:

שם יצתה מלאה חוששת. עי' תוס' ונ"י שנדחקו מדוע לא נאמר בה סמוך מיעוטא דמפילות כו'. ול"נ מדקדוק לשון מלאה ולא תני מעוברת כלשונו בכ"מ דבא להורות שנמלאו ימיה ללדת. ובברכות (ה ב) ארנב"י אף אין אשתו מפלת נפלים מדכתיב תמלא בטנם. ולכאורה קצת סתירה לדברי מנדה (כט) דנקט ג"כ שיצאת מלאה ואפ"ה אמר דיש מיעוט שיולדת דבר שאינו פוטר בבכורה אבל י"ל (ובזה לא נצטרך למש"כ התוס' שם בד"ה וזו) דכיון שכבר מלאו ימיה בפנינו ה"ל לטנף טרם יציאתה ונכון בעז"ה. שוב מצאתי בנו"ב מ"ח חלק יו"ד סי' ר"ז שהשואל רצה זה להלום בדברי הנ"י. ואגב ראיתי שם בדברי הנו"ב עצמו מש"כ בכוונת הנ"י וז"ל דע"פ הסברא ה"ל להתיר בעוד עדיין לא כלו חדשי העבור מטעם ס"ס כו' אלא כו' ע"ש. והוא תמוה מאד דהלא אם בעלה מת קודם כלות חדשי העיבור ודאי מותרת לשוק עולמית מטעם שהולד יהיה אחיו שלא היה בעולמו:

שם בתוי"ט ד"ה היא צרתה כו' דצרתה מיותר הוא. נראה דמלת היא דייק שמיותרת:

שם בסה"ד דמילתא דפשיטא היא כיון דלא היה בעלה עמה. ואני אומר דצריכה וצריכה דל"ח דשמא מעוברת היתה בשעה שהלך בעלה ממנה אלא שלא הוכר עוברה עדיין:

משנה ב

במשנה. לזו עדים כו'. הן לדעת ר"ש ורבא לעיל (צד) דע"א נאמן ביבמה צ"ל דעדים ל"ד ועתוי"ט. ותדע דהא קתני נמי לזו בנים. וכן ומתו היבמין לשון רבים דע"כ לאו דוקא:

משנה ג

בתוס' רע"א אות ק"ל בסה"ד וכן בב"ר כו' אלא עד ג"י. נ"ב עי' שו"ת מהרי"ט חלק אה"ע סי' קל"ט וב' ובח"ב סי' ל"ה:

משנה ד

בתוי"ט ד"ה ששלשלוהו בסופו אבל לא מצאתי שם כלום. נ"ב עי' בהגהות מוהרי"ב שם בפ' הנזקין בגליון וכ"מ בש"ל שהעיר שהוא בתוס' ישנים בפ"ק דעירובין דף ז':

שם בד"ה מן הארכובה וכו'. ולא מצאתי כדבריו גם בספרו ב"י וכו'. נ"ב עי' בקונטרס עיגונא דאיתתא למוהרח"ש שהעיר כן בדף ס"ג ב' וע"ש:

משנה ה

בסד"ה הרי אנו הולכים כו' (**גמרא**) **ובגליון צ"ל תוספות**. [נ"ב כן הגיה הב"ד ובאמת בנוסחאות הישנות נדפס כן בגמרא ואך עפ"י הגהת הרש"ל בח"ש השמיטו בגמרות שלפנינו. הגרמ"ש]:

משנה ו

תוי"ט ד"ה בת קול. דהלכה שאין משגיחין בבת קול בכל דוכתא כמו שכתבו התוס'. שגה במחכ"ת דהתוס' לא כתבו כן אלא אליבא דרבי יהושע אבל אנן לא קיימא לן הכי דהא קי"ל דהלכה כבית הלל לאחר ב"ק ע"ש:

משנה ז

בתו"ח ד"ה אר"ע כו' וקשה כו' אלא נ"ל כו' ודבריו תמוהים דאז העיד דכאשר ירד לעבר השנה בזמן קדום מצא לנחמיה כו'. ובאותו הזמן לא היו החכמים הנזכרים בא"י. והרי גם לדבריו צ"ל דההיא דברכות היה בעת שלא היו בא"י: